

Sygn. akt IV CSK 499/12

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Maria Szulc

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości A.G.I.B. E. – I.

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

przeciwko U. G.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 marca 2013 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od postanowienia Sądu Apelacyjnego

z dnia 21 lutego 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Syndyk Masy Upadłości A.G.I.B. E.-I. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. domagał się - w pozwie skierowanym przeciwko U. G. - uznania za bezskuteczną w stosunku do Masy Upadłości oraz zgłoszonych wierzytelności czynności ustanowienia przez P. A. spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością we W. na rzecz pozwanego hipoteki łącznej kaucyjnej w celu zabezpieczenia spłaty szczegółowo opisanych pożyczek. W ocenie powoda, czynność ta została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Pozwany w odpowiedzi na pozew podniósł zarzut braku jurysdykcji krajowej.

Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 31 października 2011 r. odrzucił pozew i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu Okręgowego i zasądził od skarżącego na rzecz strony przeciwnej 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego. Sąd Apelacyjny w pełni podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, iż w sprawie niniejszej zachodzi brak jurysdykcji krajowej (art. 1099 k.p.c.). Wskazał, że podstawę tej oceny stanowią przepisy konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Lugano dnia 16 września 1988 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 10, poz. 133; dalej: „Konwencja lugańska”). Wprawdzie przepisów tej konwencji nie stosuje się do „upadłości i innych podobnych postępowań” (art. 1 ust. 2), jednakże postępowanie wywołane skargą pauliańską nie ma takiego charakteru. Przedmiotem tego postępowania nie są przy tym prawa rzeczowe na nieruchomości ani najem lub dzierżawa nieruchomości, co uzasadniałoby właściwość wyłączną przewidzianą w art. 16 ust. 1 lit. b Konwencji lugańskiej, lecz stosunek zobowiązaniowy wynikający z umowy ustanawiającej hipotekę kaucyjną.

Pozwany jest obywatelem Niemiec zamieszkałym w Szwajcarii. Zgodnie zaś z art. 2 tej regulacji, osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium umawiającego się państwa mogą być, niezależnie od ich obywatelstwa, pozywane przed sądy tego państwa.

Powód w skardze kasacyjnej, opartej na podstawie określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Apelacyjnego, zarzucając niewłaściwe zastosowanie art. 2 Konwencji lugańskiej, wynikające z uznania, że w sprawie, z uwagi na zamieszkanie pozwanego w Szwajcarii, właściwym jest sąd tego kraju oraz błędną wykładnię art. 1 ust. 2 Konwencji lugańskiej, polegającą na uznaniu, że nie zachodzi jurysdykcja sądu polskiego pomimo, że powództwo w niniejszej sprawie pozostaje w funkcjonalnym związku z postępowaniem upadłościowym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozstrzygając o przesłance jurysdykcji krajowej w sprawie niniejszej Sądy obu instancji prawidłowo uznały, że podstawę oceny w tym zakresie stanowią przepisy konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Lugano dnia 16 września 1988 r., która weszła w życie w stosunku do Szwajcarii w dniu 1 stycznia 1992 r., zaś w stosunku do Polski - w dniu 1 lutego 2000 r.

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 2 tej Konwencji, nie stosuje się jej do "upadłości, układow i innych podobnych postępowań". Unormowanie to stanowi powtórzenie art. 1 ust. 2 pkt 2 konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Brukseli dnia 27 września 1968 r. (dalej: „Konwencja brukselska”), którego treść została przeniesiona do art. 1 ust. 2 lit. b rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE 2001 L nr 12, s. 1 ze zm.). Ze względu na ścisły związek wymienionych przepisów, sądy każdego państwa będącego stroną Konwencji lugańskiej - stosownie do postanowień protokołu nr 2 do tej konwencji oraz deklaracji złożonych przez poszczególne państwa przy jej podpisywaniu - przy wykładni art. 1 ust. 2 pkt 2 powinny mieć na względzie nie tylko orzecznictwo sądów pozostałych państw - stron, dotyczące postanowień tej konwencji, ale również orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądów państw członkowskich Unii Europejskiej, odnoszące się do

odpowiednich postanowień konwencji brukselskiej i rozporządzenia nr 44/2001. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 października 2005 r., I CK 263/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 136 i z dnia 13 października 2011 r., V CSK 506/10, niepubl.).

Z dotychczasowych wypowiedzi Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, odnoszących się do wykładni art. 1 ust. 2 pkt 2 Konwencji brukselskiej oraz art. 1 ust. 2 lit. b rozporządzenia nr 44/2001, a ze wskazanych wyżej przyczyn - również art. 1 ust. 2 pkt Konwencji lugańskiej (zob. wyroki: z dnia 22 lutego 1979 r. w sprawie Henri Gourdain - Franz Nadler, 133/87, Zb. Orz. 1979, s. 421; z dnia 12 lutego 2009 r. w sprawie Christopher Seagon - Deko Marty Belgium NV, C-339/07, Zb. Orz. 2009, s. I-00767; z dnia 2 lipca 2009 r. w sprawie SCT Industri AB i likvidation - Alpenblume AB, C-111/08, Zb. Orz. 2009, s. I-05655 oraz z dnia 10 września 2009 r. w sprawie German Graphics Graphische Maschinen GmbH - Alce van der Schee, C-292/08, Zb. Orz. 2009, s. I-08421) wynika, że - jak trafnie zrekapitulował Sąd Najwyższy w powołanym wyżej postanowieniu w sprawie V CSK 506/10 - do "upadłości, układow i innych podobnych postępowań" w rozumieniu tych przepisów należą jedynie takie indywidualne postępowania, które mają swą wyłączną bezpośrednią przyczynę w prawie upadłościowym i są tym samym ściśle powiązane z postępowaniem upadłościowym. Do uznania zaś, że określone postępowanie ma wyłączną bezpośrednią podstawę w prawie upadłościowym nie wystarcza sam udział syndyka w tym postępowaniu.

W świetle tego zapatrywania, aprobowanego przez skład orzekający, nie ulega wątpliwości, że postępowanie w sprawie niniejszej, w której syndyk domagał się uznania za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości czynności dokonanej nie przez upadłego, lecz przez osobę trzecią, nie należy do takich postępowań. Oczywistym jest czynność ta mogłaby zostać zaskarżona także wtedy, gdyby nie doszło do ogłoszenia upadłości. Oceny tej nie podważa stanowisko wyrażone w powołanym przez skarżącego orzeczeniu szwajcarskiego Tribunal Federal z dnia 6 czerwca 2003 r. (AFT 129 III 683), w którym rozstrzygnięto o jurysdykcji w sprawie uznania i wykonania wyroku wydanego w sprawie ze skargi pauliańskiej, a nie o jurysdykcji w sprawie zainicjowanej taką skargą.

Wbrew zatem odmiennemu zapatrywaniu skarżącego, nie było podstaw do wyłączenia zastosowania w sprawie Konwencji lugańskiej na podstawie art. 1 ust. 2 pkt 2 tej regulacji. Zarzut naruszenia tego przepisu nie mógł wyrzucić zamierzonego skutku.

W konsekwencji chybiony okazał się również zarzut obrazy art. 2 Konwencji lugańskiej, wskazującego - z uwagi na miejsce zamieszkania pozwanego - na brak jurysdykcji krajowej.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.